Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 17 grudnia 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Rozporządzenie (WE) nr 805/2004 — Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych — Warunki nadania zaświadczenia — Prawa dłużnika — Kontrola orzeczenia

W sprawie C-300/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez hof van beroep te Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii, Belgia) postanowieniem z dnia 16 czerwca 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 czerwca 2014 r., w postępowaniu:

Imtech Marine Belgium NV

przeciwko

Radio Hellenic SA,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes trzeciej izby, pełniący obowiązki prezesa czwartej izby, J. Malenovský, M. Safjan (sprawozdawca), A. Prechal i K. Jürimäe, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu belgijskiego przez C. Pochet, J.C. Halleux oraz L. Van den Broeck, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz E. Pedrosę, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Wilsa oraz A.M. Rouchaud-Joët, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niderlandzki.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 8 września 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 19 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. L 143, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 7, s. 38; sprostowanie Dz.U. 2007, L 174, s. 22).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między spółką Imtech Marine Belgium NV (zwaną dalej „spółką Imtech Marine"), z siedzibą w Belgii, a spółką Radio Hellenic SA (zwaną dalej „Radiem Hellenic"), z siedzibą w Grecji, dotyczącego wniosku spółki Imtech Marine o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego w rozumieniu rozporządzenia nr 805/2004 wydanemu zaocznie wyrokowi dotyczącemu wierzytelności obwarowanej karą umowną i odsetkami za zwłokę.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie (WE) nr 44/2001

3 Artykuł 34 pkt 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1) stanowi, że orzeczenie nie jest uznawane, jeżeli „pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiających mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał do tego możliwość".

Rozporządzenie (WE) nr 805/2004

4 Zgodnie z brzmieniem motywów 10–14, 18 i 19 rozporządzenia nr 805/2004:

„(10) W przypadku wydania przez sąd w państwie członkowskim orzeczenia dotyczącego roszczenia bezspornego pod nieobecność dłużnika w postępowaniu zniesienie w państwie członkowskim wykonania wszelkiej kontroli nierozerwalnie wiąże się i zależy od istnienia dostatecznej gwarancji przestrzegania prawa do obrony.

(11) Niniejsze rozporządzenie dąży do umacniania praw podstawowych oraz uwzględnia zasady uznane w szczególności w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej [zwanej dalej »kartą«]. W szczególności dąży ono do zapewnienia pełnego poszanowania prawa do uczciwego procesu, uznanego w art. 47 karty.

(12) Należy ustanowić minimalne standardy dla postępowań prowadzących do wydania orzeczenia, aby zapewnić, że dłużnik będzie poinformowany o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu sądowemu, wymogach aktywnego uczestnictwa w postępowaniu w celu zakwestionowania roszczenia oraz o konsekwencjach wynikających z jego nieuczestnictwa, w odpowiednim czasie oraz w sposób umożliwiający mu zorganizowanie obrony.

(13) Z uwagi na różnice w przepisach procedury cywilnej państw członkowskich, a zwłaszcza w przepisach regulujących doręczanie dokumentów, zachodzi konieczność precyzyjnego i szczegółowego zdefiniowania tych minimalnych standardów. W szczególności metody doręczenia oparte na fikcji prawnej nie mogą być, jeśli chodzi o wypełnienie tych minimalnych standardów, uznane za wystarczające, aby nadać orzeczeniu zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.

(14) Wszystkie metody doręczenia wymienione w art. 13 i 14 charakteryzują się albo całkowitą pewnością (art. 13), albo bardzo wysokim stopniem prawdopodobieństwa (art. 14), że doręczany dokument dotarł do adresata.. W kategorii drugiej orzeczeniu należy nadać zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego jedynie wówczas, gdy państwo członkowskie wydania dysponuje odpowiednim mechanizmem umożliwiającym dłużnikowi ubieganie się o pełną kontrolę orzeczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 19, w tych wyjątkowych przypadkach, gdy pomimo postępowania zgodnie z art. 14 dokument nie dotarł do adresata.

[…]

(18) Wzajemne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich uzasadnia przyjęcie przez sąd jednego z państw członkowskich, że zostały spełnione wszystkie warunki nadania orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego umożliwiające wykonanie tego orzeczenia we wszystkich pozostałych państwach członkowskich bez dokonywania kontroli sądowej prawidłowego zastosowania minimalnych standardów proceduralnych w państwie członkowskim, w którym orzeczenie ma zostać wykonane.

(19) Niniejsze rozporządzenie nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku dostosowania ich ustawodawstw krajowych do minimalnych standardów proceduralnych w nim określonych. Tworzy ono zachętę ku temu, poprzez oferowanie możliwości skuteczniejszej i szybszej wykonalności orzeczeń w innych państwach członkowskich tylko w przypadku spełnienia tych minimalnych standardów”.

5 Artykuł 6 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wymagania dotyczące nadania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego”, stanowi w ust. 1:

„Orzeczeniu w sprawie roszczenia bezspornego wydanemu w państwie członkowskim nadaje się, na wniosek złożony w dowolnym czasie w sądzie wydania, zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego, jeżeli:

a) orzeczenie jest wykonalne w państwie członkowskim wydania; oraz

b) orzeczenie nie stoi w sprzeczności z przepisami dotyczącymi jurysdykcji ustanowionymi w sekcjach 3 i 6 rozdziału II rozporządzenia (WE) nr 44/2001; oraz

c) postępowanie sądowe w państwie członkowskim wydania spełniło wymogi określone w rozdziale III, w przypadku gdy roszczenie jest bezsporne w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. b) lub c); oraz

d) orzeczenie zostało wydane w państwie członkowskim, w którym dłużnik ma miejsce zamieszkania w rozumieniu art. 59 rozporządzenia (WE) nr 44/2001, w sprawach, w których:

— roszczenie jest bezsporne w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. b) lub c), oraz

— odnosi się ono do umowy zawartej przez osobę, konsumenta, w celu, który można uznać za wykraczający poza jego działalność gospodarczą lub zawodową, oraz

— dłużnik jest konsumentem”.

6 Artykuł 9 rozporządzenia nr 805/2004, zatytułowany „Wydanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego”, brzmi następująco:

„1. Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego wydawane jest przy zastosowaniu standardowego formularza przedstawionego w załączniku I.

2. Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego wydawane jest w tym samym języku, co orzeczenie”.

7 Artykuł 10 rozporządzenia nr 805/2004, zatytułowany „Sprostowanie lub uchylenie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego”, stanowi:

„1. Na wniosek złożony do sądu wydania zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego podlega

a) sprostowaniu, gdy na skutek istotnego błędu, istnieje rozbieżność pomiędzy orzeczeniem a zaświadczeniem;

b) uchyleniu, gdy zostało nadane oczywiście bezzasadnie, biorąc pod uwagę wymogi ustanowione w niniejszym rozporządzeniu.

2. Do sprostowania lub uchylenia zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego stosuje się prawo państwa członkowskiego wydania.

3. Wniosek o sprostowanie lub uchylenie europejskiego tytułu egzekucyjnego można złożyć przy użyciu standardowego formularza przedstawionego w załączniku VI.

4. Od wydania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego nie przysługuje żadne odwołanie”.

8 Artykuł 13 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Doręczenie za potwierdzeniem odbioru przez dłużnika”, przewiduje:

„1. Dokument wszczynający postępowanie lub równoważny dokument może być doręczony dłużnikowi z zastosowaniem jednej z następujących metod:

a) osobiste doręczenie potwierdzone poświadczeniem odbioru, zawierającym datę odbioru i podpisanym przez dłużnika;

b) osobiste doręczenie potwierdzone dokumentem podpisanym przez właściwą osobę, która dokonała doręczenia, stwierdzającym, że dłużnik otrzymał dokument lub odmówił jego przyjęcia bez żadnego uzasadnienia prawnego, oraz datę doręczenia;

c) doręczenie drogą pocztową za poświadczeniem odbioru, zawierającym datę odbioru, podpisanym i zwróconym przez dłużnika;

d) doręczenie drogą elektroniczną, tj. faksem, pocztą elektroniczną, za poświadczeniem odbioru, zawierającym datę odbioru, podpisanym i zwróconym przez dłużnika.

2. Wezwanie na rozprawę sądową może być doręczone dłużnikowi zgodnie z ust. 1 lub przekazane ustnie na poprzedniej rozprawie sądowej w sprawie tego samego roszczenia i stwierdzone w protokole tej poprzedniej rozprawy”.

9 Zgodnie z art. 14 rozporządzenia nr 805/2004, zatytułowanym „Doręczenie bez potwierdzenia odbioru przez dłużnika”:

„1. Doręczenia dłużnikowi dokumentu wszczynającego postępowanie lub równoważnego dokumentu oraz wszelkich wezwań na rozprawę można również dokonać z zastosowaniem jednej z następujących metod:

a) osobiste doręczenie na osobisty adres dłużnika do rąk osób mieszkających z dłużnikiem w tym samym gospodarstwie domowym lub tam zatrudnionych;

b) w przypadku dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą lub osoby prawnej, osobiste doręczenie w lokalu przedsiębiorstwa dłużnika, do rąk osób zatrudnionych przez dłużnika;

c) złożenie dokumentu w skrzynce pocztowej dłużnika;

d) złożenie dokumentu na poczcie lub we właściwym organie władzy publicznej, za pisemnym powiadomieniem o takim złożeniu pozostawionym w skrzynce pocztowej dłużnika, pod warunkiem że pisemne powiadomienie wyraźnie określa charakter dokumentu jako dokumentu sądowego lub skutek prawny powiadomienia jako skutkującego doręczeniem i powodującego uruchomienie biegu terminów;

e) doręczenie drogą pocztową bez potwierdzenia, zgodnie z ust. 3, gdy dłużnik ma adres w państwie członkowskim wydania;

f) drogą elektroniczną, za automatycznym potwierdzeniem dostarczenia, pod warunkiem że dłużnik uprzednio wyraźnie zgodził się na taką metodę doręczenia.

2. Do celów niniejszego rozporządzenia doręczenie zgodnie z ust. 1 nie jest dopuszczalne, jeżeli nie ma pewności co do adresu dłużnika.

3. Doręczenie zgodnie z ust. 1 lit. a)–d) poświadcza się za pomocą:

a) dokumentu podpisanego przez właściwą osobę, która dokonała doręczenia, wskazując:

i) zastosowaną metodę doręczenia; i

ii) datę doręczenia; i

iii) gdy dokument został doręczony osobie innej niż dłużnik, nazwisko tej osoby i stosunek, w jakim pozostaje ona do dłużnika;

lub

b) potwierdzenia odbioru przez osobę, do rąk której nastąpiło doręczenie, do celów ust. 1 lit. a) i b)”.

10 Artykuł 19 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Minimalne standardy dotyczące kontroli w wyjątkowych przypadkach”, został zredagowany następująco:

„1. W uzupełnieniu do art. 13–18, orzeczeniu może być nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego tylko wówczas, jeżeli zgodnie z prawem państwa członkowskiego wydania dłużnik jest uprawniony do złożenia wniosku o kontrolę orzeczenia w przypadkach, gdy

a) i) dokument wszczynający postępowanie lub dokument równoważny lub, w danym przypadku, wezwanie na rozprawę sądową zostały doręczone przy zastosowaniu jednej z metod przewidzianych w art. 14; i

ii) doręczenie nie nastąpiło w odpowiednim czasie umożliwiającym mu przygotowanie się do obrony, bez winy z jego strony;

lub

b) dłużnik nie mógł sprzeciwić się roszczeniu z powodu siły wyższej lub z powodu nadzwyczajnych okoliczności bez swojej winy,

pod warunkiem że w każdym przypadku działa bezzwłocznie.

2. Niniejszy artykuł jest bez uszczerbku dla możliwości przyznania przez państwa członkowskie dostępu do kontroli orzeczenia na warunkach bardziej korzystnych niż wymienione w ust. 1”.

11 Artykuł 21 rozporządzenia nr 805/2004, zatytułowany „Odmowa wykonania”, stanowi:

„1. Na wniosek dłużnika, sąd właściwy w państwie członkowskim wykonania odmawia wykonania, jeżeli orzeczenie, któremu nadano zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego, nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w jakimkolwiek państwie członkowskim bądź w państwie trzecim, pod warunkiem że:

a) wcześniejsze orzeczenie zostało wydane w odniesieniu do tego samego przedmiotu sporu i dotyczyło tych samych stron;

b) wcześniejsze orzeczenie zostało wydane w państwie członkowskim wykonania lub spełnia warunki konieczne dla jego uznania w państwie członkowskim wykonania; i

c) niemożność pogodzenia orzeczeń nie była i nie mogła być podniesiona w formie zarzutu w postępowaniu sądowym w państwie członkowskim wydania.

2. W żadnych okolicznościach orzeczenie lub nadanie mu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego nie mogą być przedmiotem kontroli pod względem merytorycznym w państwie członkowskim wykonania”.

12 Zgodnie z art. 30 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowanym „Informacje odnoszące się do procedur odwoławczych, języków i organów”:

„1. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o:

a) procedurach sprostowania i cofnięcia, o których mowa w art. 10 ust. 2, oraz o procedurze kontroli, o której mowa w art. 19 ust. 1;

[…]”.

Prawo belgijskie

13 Zgodnie z art. 50 kodeksu sądowego:

„Terminy zawite nie mogą być skracane ani wydłużane nawet za zgodą stron, chyba że prekluzja nastąpiła w okolicznościach określonych w ustawie.

Jeżeli bieg przewidzianych w art. 1048, 1051 i art. 1253c lit. c) i d) terminów na wniesienie apelacji oraz sprzeciwu rozpoczyna się w okresie ferii sądowych i w tym okresie również upływa, zostaje on przedłużony do 15. dnia nowego roku sądowego”

14 Artykuł 55 tego kodeksu stanowi:

„Jeżeli ustawa przewiduje, że terminy obowiązujące stronę niemającą w Belgii miejsca zamieszkania, miejsca zwykłego pobytu ani adresu do doręczeń zostają przedłużone, przedłużenie to wynosi:

1° 15 dni, jeżeli strona zamieszkuje w państwie sąsiadującym bądź w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii [i Irlandii Północnej];

2° 30 dni, jeżeli strona zamieszkuje w innym państwie europejskim;

3° 80 dni, jeżeli strona zamieszkuje w innej części świata”.

15 Artykuł 860 rzeczonego kodeksu stanowi:

„Niezależnie od tego, jaka czynność procesowa nie została dokonana, względnie została dokonana w niewłaściwej formie, czynność taka może zostać uznana za nieważną tylko wtedy, gdy ustawa wyraźnie przewiduje sankcję nieważności.

Terminy na wniesienie środka zaskarżenia są terminami zawitymi.

Pozostałe terminy są terminami zawitymi jedynie wtedy, kiedy ustawa tak stanowi”.

16 Zgodnie z art. 1047 tego samego kodeksu:

„Od każdego orzeczenia wydanego zaocznie można wnieść sprzeciw, chyba że ustawa przewiduje wyjątki.

[…]”.

17 Artykuł 1048 kodeksu sądowego przewiduje:

„Z zastrzeżeniem terminów określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa ponadkrajowego oraz prawa międzynarodowego termin na wniesienie sprzeciwu wynosi jeden miesiąc i jest liczony od momentu doręczenia wyroku, względnie jego notyfikowania zgodnie z art. 792 akapity drugi i trzeci.

Jeżeli strona, która nie wdała się w spór, nie ma w Belgii miejsca zamieszkania, miejsca zwykłego pobytu ani adresu do doręczeń, termin na wniesienie sprzeciwu zostaje przedłużony zgodnie z art. 55”.

18 Artykuł 1051 kodeksu sądowego stanowi:

„Z zastrzeżeniem terminów określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa ponadkrajowego oraz prawa międzynarodowego termin na wniesienie apelacji wynosi jeden miesiąc i jest liczony od momentu doręczenia wyroku, względnie jego notyfikowania zgodnie z art. 792 akapity drugi i trzeci.

Termin ten biegnie od dnia doręczenia orzeczenia także w przypadku strony, która o to wnosiła.

Jeżeli jedna ze stron, której doręczono orzeczenie lub na wniosek której zostało doręczone orzeczenie, nie ma w Belgii miejsca zamieszkania, miejsca zwykłego pobytu ani adresu do doręczeń, termin na wniesienie apelacji zostaje przedłużony zgodnie z art. 55.

[…]".

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

19 Spółka Imtech Marine świadczyła różne usługi na rzecz Radia Hellenic i z tego tytułu miała wobec niego wierzytelność na kwotę 23 506,99 EUR. Zgodnie z warunkami ogólnymi stosowanymi przez Imtech Marine w wypadku braku zapłaty należne są: kara umowna w wysokości 10% oraz odsetki za zwłokę wynoszące 12% rocznie.

20 Mimo kolejnych wezwań Radio Hellenic nie wywiązało się z obowiązków zapłaty.

21 W wezwaniu doręczonym w dniu 25 marca 2013 r. spółka Imtech Marine wniosła do rechtbank van koophandel te Antwerpen (sądu gospodarczego w Antwerpii) o zasądzenie od Radia Hellenic należnych kwot oraz o nadanie temu wyrokowi zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego na podstawie rozporządzenia nr 805/2004. Orzeczeniem z dnia 5 czerwca 2013 r. sąd ten uznał to żądanie za dopuszczalne i w części zasadne. Radio Hellenic zostało zobowiązane do zapłaty 23 506,99 EUR wraz z karą umowną w wysokości 10% oraz odsetkami za zwłokę. Rzeczony sąd uznał jednak, że nadanie temu orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego nie jest możliwe z uwagi na brak dostosowania prawa krajowego.

22 W dniu 3 września 2013 r. spółka Imtech Marine wniosła apelację od tego orzeczenia do sądu odsyłającego. W apelacji domaga się ona, by wyrokowi, jaki zapadnie, zostało nadane zaświadczenie europejskiego tytułu wykonawczego na podstawie rozporządzenia nr 805/2004.

23 Sąd odsyłający wskazuje, że kwestia, czy prawo belgijskie jest zgodne z wymogami art. 19 rozporządzenia nr 805/2004, rzeczywiście jest dyskusyjna, podobnie jak kwestia odpowiednich uprawnień sędziego i sekretarza w odniesieniu do nadania orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego. Zdaniem tego sądu bezczynność ustawodawcy krajowego stwarza sytuację niepewności co do prawa dla jego podmiotów. Mimo że rozporządzenie to jest bezpośrednio skuteczne, sądy belgijskie nie są raczej skłonne do nadawania takich zaświadczeń.

24 W szczególności sąd odsyłający wskazuje, że jeżeli chodzi o procedurę kontroli, o której mowa w art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004, termin zaskarżenia orzeczenia wydanego zaocznie może w myśl prawa belgijskiego upłynąć, zanim dłużnik będzie w stanie wnieść środek zaskarżenia.

25 W powyższych okolicznościach hof van beroep te Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii) postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy stanowi naruszenie art. 288 [TFUE] sytuacja, gdy nie stosuje się bezpośrednio rozporządzenia nr 805/2004, ponieważ:

a) ustawodawca belgijski zaniechał transpozycji tego rozporządzenia do prawa belgijskiego, oraz

b) ustawodawca belgijski zaniechał włączenia do prawa belgijskiego postępowania w przedmiocie kontroli, pomimo że przewiduje sprzeciw i apelację?

2) W wypadku udzielania odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: co należy rozumieć pod pojęciem »kontroli orzeczenia« w rozumieniu art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004? Czy postępowanie dotyczące kontroli orzeczenia musi być przewidziane tylko w wypadku, gdy

doręczenie dotyczące wezwania/pisma wszczynającego postępowanie nastąpiło zgodnie z art. 14 tego rozporządzenia, czyli bez potwierdzenia odbioru? Czy prawo belgijskie w ramach sprzeciwu na podstawie art. 1047 i nast. belgijskiego kodeksu sądowego i apelacji na podstawie art. 1050 i nast. tego samego kodeksu nie zapewnia wystarczających gwarancji w celu spełnienia kryterium »postępowania dotyczącego kontroli« zgodnie z art. 19 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia?

3) Czy art. 50 belgijskiego kodeksu sądowego, który dopuszcza przedłużenie terminów zawitych przewidzianych w art. 860 akapit drugi, art. 55 i 1048 tego samego kodeksu w wypadkach siły wyższej lub w związku z wystąpieniem nadzwyczajnych okoliczności bez winy zainteresowanego, zapewnia wystarczającą ochronę w rozumieniu art. 19 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 805/2004?

4) Czy nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych stanowi orzeczenie sądowe, o wydanie którego należy wnieść w drodze pisma wszczynającego postępowanie? Jeśli tak: czy sędzia musi nadać zaświadczenie, a sekretarz musi wykazać nadanie zaświadczenia?

   Jeśli nie: czy czynność nadania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego można powierzyć sekretarzowi sądowemu?

5) W wypadku gdy nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego nie stanowi orzeczenia sądowego: czy wnioskodawca, który nie wniósł o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego w drodze pisma wszczynającego postępowanie, może w późniejszym terminie – czyli po uzyskaniu prawomocności przez to orzeczenie – wystąpić z wnioskiem do sekretarza sądowego o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego?”.

26 W dniu 7 sierpnia 2014 r. Trybunał zwrócił się do sądu odsyłającego o informacje, których ten udzielił w dniu 16 października 2014 r.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

27 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 19 rozporządzenia nr 805/2004 w świetle art. 288 TFUE należy dokonywać w ten sposób, że przepis ten nakłada na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia w prawie krajowym procedury kontroli takiej jak ta, o której mowa w rzeczonym art. 19.

28 Artykuł 19 omawianego rozporządzenia stanowi, że orzeczeniu może być nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego tylko wówczas, jeżeli zgodnie z prawem państwa członkowskiego wydania dłużnik jest uprawniony do złożenia wniosku o kontrolę orzeczenia. Tymczasem zgodnie z motywem 19 rozporządzenia nr 805/2004 akt ten nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku dostosowania ich ustawodawstw krajowych do minimalnych standardów proceduralnych w nim określonych, a zatem również obowiązku ustanowienia szczególnej procedury kontroli w rozumieniu rzeczonego art. 19.

29 Zgodnie z brzmieniem samego art. 19 rozporządzenia nr 805/2004 jedyną konsekwencją braku procedury kontroli jest niemożność nadania orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego na warunkach w nim określonych.

30 W tych okolicznościach, i niezależnie od obowiązku powiadomienia Komisji, na podstawie art. 30 ust. 1 lit. a) rzeczonego rozporządzenia, o procedurze kontroli ewentualnie istniejącej w prawie krajowym, państwo członkowskie, które zgodnie z treścią tego samego rozporządzenia decyduje się na niedostosowywanie swojego ustawodawstwa, nie narusza art. 288 TFUE.

31 Na pytanie pierwsze należy zatem udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 19 rozporządzenia nr 805/2004 w świetle art. 288 TFUE należy dokonywać w ten sposób, że przepis ten nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku wprowadzenia w prawie krajowym procedury kontroli takiej jak ta, o której mowa w rzeczonym art. 19.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

32 Poprzez pytania drugie i trzecie, które należy rozważyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, jakie są wymogi, od których art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 uzależnia nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego orzeczeniu wydanemu zaocznie.

33 Artykuł 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 przewiduje, że w wypadkach wskazanych w art. 19 ust. 1 lit. a) i b) orzeczeniu może być nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego tylko wówczas, jeżeli zgodnie z prawem państwa członkowskiego wydania dłużnik jest uprawniony do złożenia wniosku o kontrolę orzeczenia.

34 Wypadek wymieniony w art. 19 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 805/2004 to ten, w którym dokument wszczynający postępowanie lub równoważny dokument został doręczony dłużnikowi z zastosowaniem jednej z metod przewidzianych w art. 14 tego rozporządzenia, lecz doręczenie nie nastąpiło w odpowiednim czasie umożliwiającym dłużnikowi przygotowanie się do obrony, bez winy z jego strony.

35 W zakresie art. 19 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 805/2004 mieści się natomiast wypadek, w którym dłużnik nie mógł sprzeciwić się roszczeniu z powodu siły wyższej lub nadzwyczajnych okoliczności, bez swojej winy. Wypadek ten może również dotyczyć sytuacji, gdy brak możliwości utrzymuje się w stadium biegu terminu do zaskarżenia danego orzeczenia.

36 O ile państwa członkowskie mogą wprowadzić w swoim prawie krajowym szczególną procedurę kontroli dla wypadków określonych w art. 19 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 805/2004, o tyle nie można też wykluczyć, że procedury, które już istniały w danym państwie członkowskim przed wejściem w życie tego rozporządzenia, umożliwiają dłużnikowi domaganie się takiej kontroli. Bez uszczerbku na ciążącym na państwach członkowskich zgodnie z art. 30 ust. lit. a) rzeczonego rozporządzenia obowiązku powiadomienia Komisji o przedmiotowych procedurach, okoliczność, że zgodnie z art. 288 TFUE rozporządzenie to wiąże w całości, pociąga za sobą obowiązek zbadania przez sąd, do którego wpłynął wniosek, czy spełniona jest przesłanka z art. 19 ust. 1 tego rozporządzenia, a mianowicie czy prawo krajowe rzeczywiście i bez wyjątku pozwala na domaganie się kontroli kwestionowanego orzeczenia we wspomnianych wypadkach.

37 Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 24 opinii, może tu chodzić o środki zaskarżenia w wystarczającym stopniu przestrzegające prawa dłużnika do obrony i prawa do rzetelnego procesu, wymienione w motywach 10 i 11 rozporządzenia nr 805/2004, skoro prawo Unii nie reguluje procedury kontroli, a rozporządzenie nr 805/2004 odsyła wprost do ustawodawstwa państwa członkowskiego wydania.

38 I tak, aby gwarantowane w art. 47 ust. 2 karty prawo dłużnika do obrony i prawo do rzetelnego procesu były przestrzegane, należy wymagać, żeby dla celów utworzenia procedury kontroli w rozumieniu art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004, interpretowanego w świetle motywu 14 tego rozporządzenia, rozpatrywane środki zaskarżenia umożliwiały, po pierwsze, pełną kontrolę orzeczenia co do prawa i co do faktów.

39 Po drugie, rzeczone środki zaskarżenia powinny umożliwić dłużnikowi, który powołuje się na jeden z wypadków określonych w art. 19 ust. 1 lit. a) i b) tego rozporządzenia, domaganie się takiej kontroli po upływie zwykłych terminów, przewidzianych w prawie krajowym dla celów wniesienia sprzeciwu lub apelacji od orzeczenia. Jest tak w szczególności wówczas, gdy prawo krajowe przewiduje możliwość przywrócenia tych terminów, tak aby rozpoczynały one bieg na nowo, najwcześniej od dnia, w którym dłużnik miał rzeczywiście możliwość zapoznania się z treścią orzeczenia lub wniesienia środka zaskarżenia.

40 W celu spełnienia konkretnie wymogów z art. 19 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 805/2004 prawo krajowe powinno umożliwiać takie przywrócenie terminów do zaskarżenia zarówno w wypadku siły wyższej, jak i wobec zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności niezależnych od woli dłużnika i bez jego winy, jako że przepis ten wprowadza rozróżnienie między tymi dwoma pojęciami.

41 Informacje udzielone przez sąd odsyłający wskazują, że belgijski porządek prawny przewiduje zasadniczo dwa środki zaskarżenia dla celów podważenia orzeczenia w sprawie takiej jak ta, której dotyczy postępowanie główne, a mianowicie sprzeciw od orzeczeń wydanych zaocznie, uregulowany w art. 1047 i nast. kodeksu sądowego, oraz apelację, uregulowaną w art. 1050 i nast. kodeksu sądowego. To do sądu odsyłającego, wyłącznie właściwego do dokonania wykładni tych przepisów jego prawa krajowego, należy wyciągnięcie wniosków z wykładni art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 przedstawionej w pkt 38–40 niniejszego wyroku oraz ustalenie, czy ustawodawstwo krajowe spełnia ustanowione w tym przepisie minimalne standardy proceduralne. W takim wypadku, o ile spełnione są wszystkie pozostałe wymagane w tym celu przesłanki, sąd ten powinien przystąpić do nadania zaświadczenia.

42 W świetle powyższych rozważań na pytania prejudycjalne drugie i trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 należy dokonywać w ten sposób, że aby nadać orzeczeniu wydanemu zaocznie zaświadczenie europejskiego tytułu wykonawczego, sąd, do którego wpłynął stosowny wniosek, powinien upewnić się, że jego prawo krajowe pozwala, rzeczywiście i bez wyjątku, na pełną, co do prawa i co do faktów, kontrolę takiego orzeczenia w obu wypadkach wskazanych w tym przepisie oraz że umożliwia przywrócenie terminów do zaskarżenia orzeczenia dotyczącego wierzytelności bezspornej nie tylko w wypadku siły wyższej, ale także wówczas, gdy inne nadzwyczajne okoliczności, niezależne od woli dłużnika, uniemożliwiły mu zakwestionowanie danej wierzytelności.

W przedmiocie pytań czwartego i piątego

43 Poprzez pytania czwarte i piąte, które należy rozważyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 6 rozporządzenia nr 805/2004 należy dokonywać w ten sposób, że nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego stanowi orzeczenie sądowe – to jest czynność zastrzeżoną dla sądu – o wydanie którego należy wnieść w drodze pisma wszczynającego postępowanie.

44 Artykuł 6 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 stanowi, że wniosek o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego orzeczeniu dotyczącemu wierzytelności bezspornej powinien być skierowany do sądu wydania, lecz nie precyzuje, kto w ramach tego sądu jest właściwy do wydania takiego zaświadczenia.

45 Mimo to w świetle systematyki rozporządzenia nr 805/2004 możliwe jest przeprowadzenie rozróżnienia między nadaniem orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu wykonawczego w ścisłym znaczeniu a formalną czynnością wydania zaświadczenia, o którym mowa w art. 9 rzeczonego rozporządzenia. Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 52 opinii, ta czynność formalna, po wydaniu orzeczenia w przedmiocie nadania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, nie jest czynnością, której koniecznie musi dokonać sąd, zatem można pozostawić ją w rękach sekretarza sądowego.

46 Natomiast nadanie zaświadczenia w ścisłym znaczeniu wymaga przeprowadzenia sądowego badania przesłanek przewidzianych w rozporządzeniu nr 805/2004.

47 Kwalifikacje prawnicze sędziego są bowiem niezbędne do prawidłowej oceny – w kontekście braku pewności odnośnie do przestrzegania minimalnych standardów mających na celu zapewnienie poszanowania prawa dłużnika do obrony i prawa do rzetelnego procesu – krajowych środków zaskarżenia zgodnie z pkt 38–40 niniejszego wyroku. Ponadto wyłącznie sąd w rozumieniu art. 267 TFUE będzie w stanie zapewnić, że dzięki odesłaniu prejudycjalnemu do Trybunału minimalne standardy ustanowione w rozporządzeniu nr 805/2004 będą podlegać jednolitej wykładni i jednolitemu stosowaniu w Unii Europejskiej.

48 Jeżeli chodzi o kwestię, czy wniosek o nadanie orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego powinien mieć postać pisma wszczynającego postępowanie, art. 6 rozporządzenia nr 805/2004 stanowi, że orzeczeniu w przedmiocie roszczenia bezspornego wydanemu w państwie członkowskim nadaje się zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego na wniosek złożony w sądzie wydania w dowolnym czasie.

49 Ponadto, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 56 opinii, wymaganie, aby wniosek o nadanie zaświadczenia składany był razem z pismem wszczynającym postępowanie, nie byłoby logiczne, ponieważ na tym etapie nie można jeszcze wiedzieć, czy roszczenie pozostanie bezsporne, a zatem czy orzeczenie, które zostanie wydane w wyniku tego postępowania, będzie spełniać niezbędne wymogi, aby uzyskać zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.

50 W świetle powyższych rozważań na pytania czwarte i piąte należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 6 rozporządzenia nr 805/2004 należy dokonywać w ten sposób, że nadanie orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, o co można wnosić w każdym czasie, powinno być zastrzeżone dla sądu.

W przedmiocie kosztów

51 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) **Wykładni art. 19 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych w świetle art. 288 TFUE należy dokonywać w ten sposób, że przepis ten nie nakłada na państwa członkowskie obowiązku wprowadzenia w prawie krajowym procedury kontroli takiej jak ta, o której mowa w rzeczonym art. 19.**

2) **Wykładni art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 805/2004 należy dokonywać w ten sposób, że aby nadać orzeczeniu wydanemu zaocznie zaświadczenie europejskiego tytułu wykonawczego, sąd, do którego wpłynął stosowny wniosek, powinien upewnić się, że jego prawo krajowe**

pozwala, rzeczywiście i bez wyjątku, na pełną, co do prawa i co do faktów, kontrolę takiego orzeczenia w obu wypadkach wskazanych w tym przepisie oraz że umożliwia przywrócenie terminów do zaskarżenia orzeczenia dotyczącego wierzytelności bezspornej nie tylko w wypadku siły wyższej, ale także wówczas, gdy inne nadzwyczajne okoliczności, niezależne od woli dłużnika, uniemożliwiły mu zakwestionowanie danej wierzytelności.

3) **Wykładni art. 6 rozporządzenia nr 805/2004 należy dokonywać w ten sposób, że nadanie orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, o co można wnosić w każdym czasie, powinno być zastrzeżone dla sądu.**

Podpisy